

Geachte mensen,

Deze zienswijze is geschreven op persoonlijke titel, maar wel gebaseerd op jarenlange ervaring met werkzaamheden op het thema klimaat en (duurzame) energie. De laatste tijd werk ik vooral voor de RES organisatie in de Cleantech regio, en ben ik verantwoordelijk voor het realiseren van een slim en schoon energiesysteem op bedrijventerrein De Mars in Zutphen. In dat werk zie ik dagelijks hoe belangrijk het is om de energietransitie van een nog duidelijker speelveld en spelregels te voorzien.

Het Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat, zoals gepubliceerd op 2 juni bevat al veel plannen en is al behoorlijk gedetailleerd. Maar vooral als de keuzes politiek lastiger worden zijn er ook talloze open eindjes. Ik begrijp dat de kracht van de Nederlandse overlegcultuur wordt ingezet op dit dossier, maar het is ook hoog tijd voor sterke synthese en regie. Het huidige stuk probeert nog steeds iedereen tevreden te stellen en werkt daarmee mogelijk ook verlamdend op de uitvoering. Willen we onze klimaatdoelen halen, dan is het belangrijk dat de beleid op hoofdlijnen duidelijk en bindend is, en stevig wordt verankerd. Alleen dan kunnen bedrijven, burgers en overheden hun uitvoerende rol goed pakken. Het zou daarom goed zijn om de volgende zaken duidelijker neer te zetten:

1. Het meest effectieve klimaatbeleid is het beprijzen van uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen. De plannen van Europa (CBAM, ETS) zijn een goede stap maar mogen nog verder worden uitgebreid, ook ten koste van allerlei complexe subsidies. Beprijzen maakt schone alternatieven vanzelf competitiever, terwijl subsidies steeds moeten worden beoordeeld, uitgekeerd en gecontroleerd. Ook zijn subsidies nooit structureel en dus lastig om meerjarige plannen mee te maken voor bedrijven. Een in de tijd steeds hogere beprijzing met een duidelijke en standvastige tijdslijn zorgt voor omslag en snelle vermindering van emissies.
2. Naast beprijzen van uitstoot is het consequent en robuust belonen van flexibiliteit voor alle groepen energieverbruikers belangrijk. Als we het elektrische net efficiënt willen gebruiken én straks (bijna) alle duurzaam opgewekte energie willen kunnen inzetten, dan zullen we veel meer moeten bufferen dan we nu doen. Dat kan bijvoorbeeld met batterijen om zonne-energie 's nachts terug te leveren of door warmte op te slaan in warmte batterijen voor de winter, of door elektrolyse om waterstof te produceren. Beloning van flexibiliteit aan de vraagkant is de meest efficiënte manier om belanghebbenden te verleiden tot investeringen in allerlei vormen van buffering.
3. Het verlenen van vergunningen moet veel slagvaardiger. Er zal een spoedprocedure moeten komen voor alle projecten die voor het doel nul CO₂ in 2050 nodig zijn. Bezwaren zullen deels anders gewogen moeten worden dan nu. Bijvoorbeeld een enkel zeldzaam dier in een omgeving redden is waardevol, het vermijden van een uitstervingsgolf door opwarming van de planeet is toch echt belangrijker. Ook voor andere vergunningsaspecten zoals o.a. stikstof, fijnstof, geluid, traject zal er voor duurzaamheidsprojecten een andere afweging moeten komen. Zonder urgente stroomlijning van de vergunningverlening is nul CO₂ in 2050 gedoemd te mislukken en 55% of 60% reductie in 2030 al helemaal. Mogelijk kan in het narratief van het hogere belang van snellere vergunningverlening voor energietransitie-infrastructuur worden

meegenomen dat veel duurzame energie-infrastructuur het voordeel heeft dat amoveren en hergebruik aan het eind van de levensduur bijna altijd heel goed mogelijk is. M.a.w. besluiten zijn niet onomkeerbaar, en eventuele fouten goed te repareren.

4. We moeten veel urgenter, -en uitvoerbaar- borgen dat een groot deel van de bevolking de maatregelen steunt. Het beprijzen van emissies zal in eerste instantie van alles duurder maken dan het nu is. Daarvoor zullen mensen met lagere inkomens en uitkeringen moeten worden gecompenseerd. Als er 35 miljard euro wordt geïnvesteerd in klimaat, maar heel veel mensen halen het eind van de maand financieel niet, dan levert dat het beeld op dat de overheid er niet voor hen is. Het resultaat is weerstand, een groeiende invloed van populistten en het missen van de klimaatdoelen. Van een warmtepomp kun je niet eten. Compensatie moet gaan naar hen die het nodig hebben en niet naar mensen die moeten kiezen tussen 1x of 2x op wintersport. Dat moet het liefst zo simpel mogelijk, dus geen complexe toeslagen maar een generieke regeling via belastingen.
5. Het strategische aspect van de energievoorziening kan beter uitgewerkt worden. Het zou waardevol kunnen zijn om periodiek op hoofdlijnen aan te geven hoe Nederland binnen de internationale context omgaat met energie-afhankelijkheid en energie-zekerheid. Welke strategische voorraden van welke energiedragers, en welke bestaande en nieuwe productie assets en materialen voor onderdelen zijn waarschijnlijk nodig. Wat vinden we een aanvaardbaar internationaal afhankelijkheidsniveau voor verschillende materialen, halffabricaten en energiedragers. Dit inzicht kan ook helpen om uiteindelijk uitvoerende processen (tenders, business cases, vergunningverlening) in de juiste richting te krijgen.
6. Zorg voor een goede duidelijke communicatie strategie. Wat is het einddoel, wat hebben we daar aan, en hoe gaan we daar komen? Dat moet uitgelegd worden op een manier die voor bijna alle mensen in Nederland helder is. Ook moet deze boodschap consistent en veelvuldig worden uitgedragen met media campagne's die ambitie en realiteit combineren.

Heel veel succes met de verdere planning en aanpak van deze enorme uitdaging. Ik werk binnen een helder speelveld graag met veel energie verder aan 0 emissies in 2050.

Met Vriendelijke Groet,

Joris Benninga

joris@benninga.nl

06 414 87 161